

ВІДГУК

**офіційного опонента, докторки педагогічних наук, професорки
Мозгальної Наталії Георгіївни на дисертаційне дослідження
Цао Цзицзюнь «Формування готовності майбутніх учителів музики та
хореографії до саморегуляції виконавської діяльності»
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі
знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта
(Музичне мистецтво)**

1. Актуальність теми виконаної роботи.

Сучасні суспільні та соціокультурні трансформації, цифровізація освіти, зміна моделей взаємодії між викладачем та шкільною аудиторією, а також посилення інформаційних загроз з боку держави-агресора актуалізують необхідність переосмислення ролі вчителя у формуванні інтелектуального та культурного потенціалу нації. Особливого значення в цьому контексті набуває підготовка фахівців мистецького профілю, здатних «швидко адаптуватися до різноманітних художньо-творчих ситуацій, ефективно працювати в умовах нестабільного освітнього середовища, постійно зростаючих суспільних викликів, що супроводжуються високим рівнем психоемоційного напруження» (с.14).

Спрямованість дисертації Цао Цзицзюнь на питання внутрішніх механізмів саморегуляції, які забезпечують здатність особистості керувати власною діяльністю в ситуаціях високої емоційної, психофізіологічної та інтелектуальної напруги, цілком відповідає сучасним канонам компетентісної парадигми освіти. Це також визначає своєчасність і актуальність теми дослідження, а також поставлених у роботі мети й завдань.

Особливого значення окреслена проблема, за свідченням автора, набуває у змісті фахової підготовки майбутнього вчителя музики та хореографії, який, на відміну від представників інших мистецьких спеціальностей, виконує «багатофункціональну професійну роль», поєднуючи «педагогічну, музично-виконавську, пластично-рухову, художньо-інтерпретаційну, комунікативну та творчо-проектувальну діяльність» (с.14.). Це підтверджує необхідність комплексного дослідження проблеми формування готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності, зокрема з психолого-педагогічних та мистецько-творчих позицій.

2.Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Робота виконана на кафедрі теорії музики та естрадного мистецтва факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова в межах реалізації наукової теми «Вдосконалення музично-естетичного навчання учнівської молоді у різних ланках мистецької освіти». Тему дисертації затверджено Вченою Радою УДУ імені Михайла Драгоманова (протокол № 4 від 24 жовтня 2024 р.).

3. Наукова новизна результатів, положень і висновків, сформульованих у дисертації, їх обґрунтованість та достовірність.

Новизна представленого дослідження зумовлена, на нашу думку, передусім тими результатами, що отримані шляхом теоретичного та експериментального пошуку, а саме: здобувачем здійснено цілісний науковий аналіз проблеми формування готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності на засадах системно-синергетичного, суб'єктно-діяльнісного та міждисциплінарного підходів; виокремлено поняття «саморегуляція» як важливий ресурс забезпечення професійної стійкості, психологічного благополуччя та творчої продуктивності педагога-митця та уточнено сутність поняття «готовність майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності», якому надається авторське визначення; конкретизовано компонентну структуру, критерії та показники сформованості зазначеного професійно-особистісного утворення, а також охарактеризовано високий, середній та низький рівні його сформованості; розроблено авторську поетапну методику формування готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності на інтегративних засадах.

Висновки, представлені в дослідженні Цао Цзицзюнь, впливають з аналізу широкого кола проаналізованих наукових джерел, фундаментальної методологічної бази та експериментальних результатів.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів базується на різних чинниках. По-перше, це репрезентативна джерельна база, що охоплює широке коло зарубіжних та вітчизняних праць, розроблена методична модель формування готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності, а також дані констатувального та контрольного етапів експерименту. По-друге, достовірність висновків здобувача гарантована застосуванням сучасних музичних та хореографічних методик, комплексу взаємно доповнених дослідницьких прийомів.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Представлена здобувачкою наукова праця поглиблює теоретико-методологічні уявлення в галузі мистецької освіти, музичної психології і виконавської діяльності. Практична цінність визначається можливістю використання результатів роботи в мистецько-педагогічній сфері (зокрема, для оновлення змісту робочих навчальних програм та спецкурсів із фахових дисциплін, зокрема «Практикум з фахової підготовки», «Практикум за кваліфікацією «Хореографія», «Музично-виконавський практикум»), а також їх інтеграції в процес вивчення навчальних дисциплін «Методика музичного навчання», «Методика викладання хореографічних дисциплін», «Виробнича педагогічна (виконавська) практика».

5. Апробація результатів дослідження, повнота викладу основних результатів дисертації у публікаціях.

Основні результати дослідження оприлюднено на науково-методичних семінарах, на 7 науково-практичних конференціях різного рівня, а також опубліковано в 4 одноосібних наукових публікаціях, з яких 3 статті – опубліковано у фахових наукових виданнях України з педагогіки категорії «Б», 1 – праця апробаційного характеру.

Публікації підтверджують, що основні положення дисертаційного дослідження пройшли апробацію в науковому середовищі, обговорювалися на конференціях різного рівня та отримали належне визнання в науковому дискурсі.

6. Структура та зміст дисертації, відповідність вимогам щодо оформлення та обсягу.

Дисертаційна робота Цао Цзицзюнь складається зі вступу, трьох розділів з висновками та списку використаних джерел до кожного з них, загальних висновків та додатків. Загальний обсяг роботи становить 225 сторінок, основна частина роботи займає 180 сторінок. Представлена до захисту праця має чітку структуру, в роботі дотримано всі формальні вимоги щодо оформлення такого виду кваліфікаційних робіт. У вступі визначено актуальність дисертації, окреслено її наукову новизну, теоретичне та практичне значення, вказано загальну мету та часткові завдання, описано низку методів та прийомів, що застосовано у роботі, зазначено теоретико-методологічну основу дослідження та його джерела. У вступі також окреслено особистий внесок Цао Цзицзюнь, подано інформацію про апробацію дослідження та публікації за темою дисертації.

Перший розділ «Теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції навчальної діяльності» присвячено огляду наукових досягнень у сфері експериментальної психології, медицини та психотерапії (с. 26), розглянуто особливості психотерапевтичної техніки Е. Джейкобсона (с. 27), аутогенне тренування Й. Шульца (с. 27), трифазну модель саморегуляції Ф. Ціммермана (с. 29), моделі саморегуляції (Self-Regulation Model) та «здорового глузду» (Common-Sense Model) Г. Левентальє (с. 30,31), механізм базальної емоційної регуляції С. Максименко (с. 31), когнітивно-поведінковий напрям вивчення саморегуляції Л. Камерон (с. 30).

Відреферовано деякі наукові праці (Ф. Ніцше, В. Єгер, Е. Касірпер, С. Лангер), що стосуються «триєдності мистецтв» античної доби (с.38,39) та музично-ритмічного виховання (К.Орф, Е. Жак-Далькроз, К. Орф, Р Штайнер, с.40,41); описано нововведення Айседори Дункан у світове хореографічне мистецтво, представлені в її книгах «Танець майбутнього» та «Моя сповідь» (с.42); розглянуто творчість основоположниці європейського експресивно-пластичного танцю «модерн» Мері Вігман (с.43), проаналізовано ідеї В. Верховинця (с. 45,46).

На підставі аналізу дефініцій поняття «саморегуляції» запропоновано авторське визначення поняття саморегуляція виконавської діяльності майбутнього вчителя музики та хореографії як складний динамічний феномен, що має поліструктурну природу й виступає основою виконавської самостійності, внутрішнім механізмом самокерування, самоконтролю та безперервного саморозвитку особистості у музично-хореографічному процесі. Обгрунтовано його структуру в єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивно-аналітичного, емоційно-вольового компонентів, характеристики яких наведено в таблиці 1.3.1. на стор.59.

У другому розділі «Методичні засади формування готовності майбутніх учителів музики і хореографії до саморегуляції виконавської діяльності» дисертант розкрив наукові підходи та принципи, що визначають успішність формування готовності майбутніх учителів музики і хореографії до саморегуляції виконавської діяльності, провела порівняльну характеристику системного та синергетичного підходів (табл. 2.1.1.), розкрила педагогічні умови формування означеної якості та вплив кожної з них на формування компонентів готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності (табл. 2.2.1).

Відзначимо розроблену автором методичну модель формування готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності, що конкретизує основні теоретичні положення дослідження та забезпечує їх практичну реалізацію шляхом інтеграції методологічних підходів, принципів, педагогічних умов, змісту, форм, методів, цифрових технологій, діагностичного інструментарію та очікуваних результатів.

Третій розділ «Експериментальна перевірка ефективності впровадження методики формування готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності» презентує хід та результати констатувального етапу експерименту, практичну реалізацію розробленої автором поетапної методики, аналіз експериментальних даних контрольного етапу з викладенням у таблицях 3.1.1. – 3.1.6.

Заслуговує на схвалення обраний здобувачем діагностичний інструментарій, що включає психодіагностичні методики Emotion Regulation Questionnaire, Brief Self-Control Scale, Grit Scale, Connor–Davidson Resilience Scale (с.166,167), а також проблемні лекції, евристичні бесіди, case-study, дискусії, спостереження, усні опитування, підготовка рефлексивних есе, рефлексивний щоденник, експертне оцінювання та ін.

В запропонованій автором методиці притаманна багатовекторність формування готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності, що забезпечується використанням групових музично-пластичних проєктів, спеціальних технік психоемоційної саморегуляції, рефлексії власного емоційного стану, мініконцертів, відкритих репетицій, творчих показів, взаємооцінювання, виступів перед студентською аудиторією, моделювання інтегрованих уроків мистецтва з використанням цифрових технологій; проведення мікроуроків із подальшим відеозаписом; створення авторських мультимедійних навчальних матеріалів тощо.

Остаточна перевірка позитивного рівня готовності до саморегуляції виконавської діяльності була проведена математичними методами, а саме – за критерієм Фішера (табл.3.2.7.). Отримані результати підтверджують статистично значущу перевагу показників студентів експериментальної групи та доводять ефективність розробленої дисертантом методики формування готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності.

Висновки дисертації є логічним підсумком проведеного дослідження, узагальнюють отримані результати та безпосередньо відповідають поставленим меті й завданням, засвідчують взаємозв'язок між теоретичними положеннями, експериментальним аналізом і сформульованими науковими узагальненнями.

Оформлення дисертаційного дослідження відповідає чинним вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Робота характеризується логічністю викладу матеріалу, послідовністю наукової аргументації, належним рівнем академічної культури, коректним використанням наукового апарату.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

1. У першому розділі дослідження дисертантом здійснено функціональний аналіз досліджуваного педагогічного явища (сс. 61 – 72), який засвідчив, що в сукупності спонукально-ціннісна, пізнавально-аналітична, регулятивно-стабілізаційна та рефлексивно-коригувальна функції утворюють цілісну функціональну систему готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності. На наш погляд, до наведеного аналізу доречно було б додати ще акмеологічну функцію, яка характеризується прогностичністю й спрямована на проектування продуктивних моделей професійної діяльності майбутнього педагога-митця.

2. З метою теоретико-методологічного обґрунтування окресленої проблеми дисертантом у другому розділі виокремлено такі принципи як: цілісності та системності; культурологічної та ціннісної спрямованості; індивідуалізації виконавської підготовки; рефлексії та самокорекції (с. 109). На наш погляд, доцільно було б ще виокремити принцип інтегративності, оскільки саме цей принцип пронизує зміст музично-хореографічної діяльності, яка ґрунтується на ідеї синтезу музики, слова та руху й передбачає прилучення учнів до цілісного осягнення різновидів мистецтва.

3. Під час проведення педагогічної діагностики за показником здатність до емоційної саморегуляції у процесі підготовки та публічного виконання, дисертант використовував методику діагностики емоційного інтелекту Н. Холла (с. 163). Нам бракувало наведення прикладів, яким чином рівень саморегуляції має зв'язок з рівнем емоційного інтелекту студентів, оскільки саме ця компетентність у сфері прояву та регуляції емоційних явищ є одним з аспектів успішної виконавської діяльності вчителя музики та хореографії.

4. На другому, аналітично-поглиблюючому, етапі формувального експерименту, дисертантом активно застосовувалися групові музично-пластичні проекти, які найбільш повно відображають специфіку фахової підготовки

майбутнього вчителя музики та хореографії (с. 182 – 183). Бажано було б конкретизувати, які з представлених мистецьких проєктів виявилися найбільш ефективними у процесі формування досліджуваного педагогічного феномена.

Водночас наголосимо, що вказані зауваження мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дослідження Ірини Лященко.

8. Висновки

Проведений аналіз дисертаційної роботи Цао Цзицзюнь «Формування готовності майбутніх учителів музики та хореографії до саморегуляції виконавської діяльності» анотації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що вона є цілісним, самостійним, завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Цао Цзицзюнь заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент
 докторка педагогічних наук, професорка,
 професорка кафедри музичного та
 перформативного мистецтва
 Вінницького державного педагогічного університету
 імені Михайла Коцюбинського

Н.Г. Мозгальова

Зразок підпису

Засвідчую

Начальник відділу кадрів

"14 08 2024"

